

**KOM JE AAN DE SPELLING
DAN KOM JE AAN MIJN
De kracht van irrationele argumenten**

Er bestaan geen rationele taalkundige argumenten tegen een radicale spellingvereenvoudiging, terwijl er wel zwaarwegende onderwijskundige argumenten vóór zo'n vereenvoudiging zijn. Wie daar nog steeds aan twijfelt, moet de artikelen van Wil Bijlsma¹, Peter Versteegen², of de recente brochure van de VWS³ nog maar eens lezen. Al het demagogische geweld van onze graag als het intellectuele geweten van Nederland poserende columnisten en literatoren doet daar niets aan af. Niettemin hebben alle acties vóór spellingvereenvoudiging in de jaren zeventig niets opgeleverd, en de discussie erover lijkt (op een enkele oprisping in het televisieprogramma van Sonja Barend na) volledig naar de achtergrond verhuisd te zijn. Het is dus geen probleem van gelijk hebben, maar van gelijk krijgen.

Er mogen dan geen rationele bezwaren tegen vereenvoudiging bestaan, zeer veel mensen hebben wel emotionele bezwaren. Dat heeft de discussie bij Sonja Barend me weer eens duidelijk gemaakt. Met haar pathetische uitroep (ik citeer uit mijn geheugen): 'Mag ik het ook gewoon niet mooi vinden?' verwoordde ze ongetwijfeld de gevoelens van zeer velen. In ieder geval kwam dit argument steeds weer terug in de talrijke discussies die ik na de uitzending nog dagen lang moest voeren met studenten en collega's. 'Ja, maar ik vind het zo lelijk.' Natuurlijk, zo'n argument is niets anders dan een verfraaiing van eigen conservatisme of conformisme tot esthetische gequeld-

spelling vereenvoudiging

heydt. Dat doet echter niets af aan de ernst van het bezwaar als maatschappelijke kracht. De weerstand tegen een andere spelling is groot, bij zeer veel mensen. Dat is een gegeven, en wie de spelling toch wil veranderen, zal daar rekening mee moeten houden. Hoe? Door een spelling voor te stellen die enerzijds de grootste spelproblemen van zoveel mogelijk kinderen en volwassenen oplost, en die anderzijds de bestaande woordbeelden zo min mogelijk verandert. Deze gedachte is niet nieuw, maar heeft toch nog nooit tot bevredigende voorstellen geleid. Dat geldt, ondanks haar beweringen van het tegendeel, ook voor de SPELLING-85 van de VWS.

Het aantal voorstellen voor een vereenvoudigde spelling is onderhand niet meer te overzien. Dat gegeven alleen al heeft de discussie over een vereenvoudigde spelling danig vertroebeld. Iedereen lijkt over iets anders te praten, en bij het grote publiek overheerst dien ten gevolge nog steeds de misvatting dat 'ze willen schrijven zoals je het zegt'. Het lijkt dan ook nauwelijks verstandig voor nog weer andere voorstellen te pleiten. Toch moet dat.

Daarvoor is het nodig dat iemand eindelijk eens degelijk onderzoekt wat de meest voorkomende spelfouten zijn. Ook ik heb dat nooit gedaan. Maar als leraar-Nederlands aan een PA (PABO) ben ik wél veel spelproblemen tegen gekomen: bij de kinderen waar mijn studenten tijdens hun

stage mee werken, bij mijn studenten én bij mijzelf. Vanuit deze ervaring wil ik enkele kanttekeningen maken bij de voorstellen van SPELLING-85. Daarbij zijn de fouten van de studenten en mijzelf het interessantst. Het gaat er tenslotte niet in de eerste plaats om welke fouten kinderen maken, maar vooral om welke fouten ze moeilijk afleren.

Verreweg het grootste en frequentste spelprobleem vormt ongetwijfeld de werkwoordspelling. Daar zijn de bedenkers van alle bestaande voorstellen het ook over eens. Als dát probleem uit de wereld was, zou al veel gewonnen zijn.

Veel onduidelijker is het in andere gevallen waarin twee tekens voor één klank bestaan, met name bij *g/ch*, *au/ou* en *ei/ij*. Het is echter mijn stellige indruk dat van deze drie de verwisseling van *g* en *ch* bij volwassenen het minst voorkomt (met als begrijpelijke uitzondering *licht* en *ligt*). Dat is ook verklaarbaar, omdat *ch* haast alleen in de combinaties *sch-* en *-cht* voorkomt, waardoor het woordbeeld van woorden met *ch* over het algemeen vrij gemakkelijk in het geheugen inslijpt. Ook verwisseling van *ou* en *au* komt bij mijn studenten haast niet voor, waarschijnlijk omdat het aantal woorden met *au* erg klein is. Verwisseling van *ei* en *ij* vormt van deze drie dus vermoedelijk het grootste probleem. Waarom stelt de VWS dan alleen vervanging van *ch* door *g* voor?

De uitgang *-lijk* schrijven zelfs kinderen haast nooit fout (evenmin als *-lig*). Waarom zou je die spelwijze dan veranderen? Bovendien: ook *-lik* is geen fonologische weergave van deze uitgang. De bastaardwoorden geven natuurlijk veel problemen. In plaats van de spelling van deze vreemde-

lingen te willen regelen, denk ik dat de spelling ervan vrij zou moeten zijn. Dan kan iedereen net zoveel vernederlandsen als hij wenselijk vindt. We kunnen dan geleidelijk wennen aan de nieuwe woordbeelden, en als een woord definitief inburgerd (verdomd, in mijn klad schreef ik hier een *-d*), zal een Nederlandse schrijfwijze het op den duur vanzelf winnen. Stuivering (overigens geen voorstander van spellingvereenvoudiging) heeft al eens op deze zinnige oplossing gewezen.

Een monster in de huidige spellingsregeling waar ik vaak tegenaan loop, betreft de tussen-*n* in samenstellingen. *Kerseboom* als ik het goed begrepen heb, omdat aan zo'n boom niet noodzakelijkerwijze meer dan één kers hoeft te groeien. Zo iets dus. Heus, dit soort onzin is in alle opzichten erger dan de spelling van *thuis* of *vrouw*.

Nogmaals: dit zijn geen nieuwe voorstellen. Maar die moeten er wél komen, op basis van écht onderzoek naar de meest voorkomende spelproblemen van vooral volwassen Nederlanders. Wat voor verreweg de meeste mensen leerbaar blijkt te zijn, láát dat maar zo, om de emotionele weerstanden tegen een nieuwe spelling zo klein mogelijk te maken. Tenslotte is het een illusie te denken dat je de spelling zo kunt vereenvoudigen dat je géén spellingsonderwijs meer hoeft te geven. En het is ook een illusie dat je iedereen foutloos zou kunnen leren spellen.

Wat meer tolerantie ten opzichte van spelfouten, vooral van volwassenen onder elkaar, is daarom ook geen slecht idee. Want je bent pas echt stom als je denkt iemands intelligentie aan zijn spelvaardigheid te kunnen aflezen.

Noten

- 1 Wil Bijlsma 'En de boom wort hoe langer hoe dikker' in: *Ik hoop dat de spelling verandert*. Onder ijntredaksie van Dolf Kohnstamm, namens de Aksiegroep Spellingvereenvoudiging 1972 Purmerend 1972. (Oorspronkelijk in *de Groene Amsterdammer* 26-2-1972.)
- 2 Peter Verstegen 'De spelling van 1990' in: *De Revisor* jrg. 1, nr 3, pag. 26-32. Amsterdam 1974.
- 3 Vereniging voor wetenschappelijke spelling 18 argumenten tegen spellingvereenvoudiging en hun weerleggingen Breda (1984).

De laatste twee bevatten overigens weinig meer dan een weergave in eigen woorden van Wil Bijlsma's stuk. Bronvermelding zou niet misstaan hebben.